

En konkursförvaltares bevakningsskyldighet enligt 15 § lönegarantilagen omfattar endast fordringar som kan täckas av lönegarantin. Konkursförvaltaren har som utgångspunkt inte rätt till arvode för arbete med bevakning av andra fordringar som arbetstagare kan tänkas ha mot konkursboet.

Mål nr.: Ö 182-23

RH 2023:14

Örebro tingsrätt

Stiftelsen [REDACTED] försattes i konkurs den 12 december 2018.

Till konkursförvaltare utsågs advokaten L.N.

Förvaltaren begärde arvode för sitt uppdrag med sammanlagt 1 479 375 kr varav 295 875 kr avsåg mervärdesskatt.

Tillsynsmyndigheten i konkurser, TSM, lämnade förvaltarens slutredovisning utan anmärkning men anmärkte på förvaltarens arvodesyrkande. TSM tillstyrkte inledningsvis ersättning med 1 312 500 kr inklusive mervärdesskatt men angav senare att ett något högre belopp kunde tillstyrkas.

TSM gjorde även gällande att det sätt förvaltaren förhållit sig till arbetstagarnas bevakningar inte varit förenligt med grundläggande konkursrättsliga principer om borgenärsneutralitet.

Tingsrätten (t.f. rådmannen [REDACTED]) anförde i beslut den 22 december 2022 bl.a. följande.

Skäl

När det gäller frågan om förvaltarens bevakning av arbetstagarnas fordringar gör tingsrätten följande bedömning. Det som TSM har uppgett ger inte anledning att ifrågasätta förvaltarens agerande. Domstolen fäster därvid vikt vid att dessa bevakningar har utgjort en obetydlig del av det totala bevakningsarbetet samt har gynnat en snabbare och mer förmånlig avveckling av boet. Det saknas därför anledning att återförvisa utdelningsförslaget till förvaltaren. Utdelningsförslaget ska därmed fastställas.

I frågan om förvaltararvodet gör tingsrätten följande bedömning.

- - - Begärt belopp avseende arvode är skäligt och ska utgå.

Beslut

1. Utdelning i konkursen fastställs i enlighet med utdelningsförslaget - - -.
2. Förvaltarens arvode bestäms till 1 479 375 kr, varav 295 875 kr avser mervärdesskatt.

Göta hovrätt

TSM överklagade tingsrättens beslut och yrkade att hovrätten ska bestämma förvaltarens arvode till 1 100 000 kr exklusive mervärdesskatt. Till stöd för överklagandet anförde TSM bl.a. följande. Arvodet till en förvaltare får inte bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt boets omfattning kan utgöra skälig ersättning för uppdraget. Därutöver gjorde TSM bland annat gällande att förvaltaren utan lagstöd bevakat arbetstagarnas krav.

L.N. motsatte sig att tingsrättens beslut ändrades och anförde bl.a. följande. Arbetet med bevakning av löneborgenärernas fordringar utgjorde ca 4 000 kr av de 71 000 kr som han yrkat för arbete inom ramen för bevakningsförfarandet. Om han inte hade bevakat fordringarna hade det medfört merarbete och konkurskostnader.

Hovrätten (hovrättsråden [REDACTED] och [REDACTED] samt tf. hovrättsassessorn [REDACTED] referent) anförde i beslut den 21 mars 2023 följande.

Skäl

Allmänna utgångspunkter

En förvaltares arvode får enligt 14 kap. 4 § andra stycket konkurslagen (1987:672) inte bestämmas till ett högre belopp än vad som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed detta har utförts och boets omfattning kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget.

Enligt 7 kap. 8 § konkurslagen åligger det förvaltaren att ta till vara borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt vidta alla de åtgärder som främjar en förmånlig och snabb avveckling av boet.

- - -

Förvaltarens bevakningsskyldighet omfattar endast fordringar som omfattas av lönegarantin

Som nämnts ovan åligger det en förvaltare att iaktta borgenärernas gemensamma rätt och bästa. Enligt 7 kap. 1 § tredje stycket konkurslagen får även den som står i sådant förhållande till gäldenären, en borgenär eller någon annan att det är ägnat att rubba förtroendet för hans opartiskhet i konkursen inte vara förvaltare.

Inom ramen för ett bevakningsförfarande är det förvaltarens uppgift att granska och anmärka på bevakningar som görs av borgenärer. I kontrast med detta ska förvaltaren enligt 15 § lönegarantilagen (1992:497) för arbetstagarens räkning inom ramen för en konkurs bevaka fordringar som enligt förvaltarens bedömning är klara. Huvudregeln är dock enligt 9 kap. 4 § första stycket konkurslagen att borgenärer ska bevaka sina egna fordringar i konkursen.

Frågan i denna del är om bevakningsskyldigheten enligt lönegarantilagen även omfattar lönefordringar som överstiger det som omfattas av lönegarantin, och om en sådan bevakning kan berättiga arvode för förvaltaren. Överrättspraxis saknas (jfr Malmö tingsrätts beslut den 29 september 2006 i ärende nr K 686-05) och frågan har besvarats olika i doktrin (jfr Savin, Peter, "För vems rätt ska förvaltaren bevaka", Juridisk tidskrift 2013/14 nr 4, s. 982, och Danhard, Erik, "Konkursarbetsrätt", 6:e upplagan, 2018, s. 376 f).

Av ordalydelsen i 15 § lönegarantilagen framgår ingen tydlig begränsning av bevakningsskyldigheten till enbart fordringar som omfattas av lönegaranti. Bestämmelsen härstammar ursprungligen från 6 § lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs. Denna bevakningsskyldighet infördes främst av effektivitetsskäl. Förvaltaren skulle underrätta den utbetalande myndigheten om lönegarantifordringar och samtidigt bevaka desamma i konkursen (se prop. 1975/76:19 s. 60).

I 6 § första stycket lagen (1975:1261) om ändring av lagen om statlig lönegaranti vid konkurs föreskrevs följande.

Förvaltare i konkurs, som handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömning är klar. Underrättelse bör också lämnas även om annan fordran som omfattas av lönegarantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som avses av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

Vidare föreskrevs det i tredje stycket följande.

När underrättelse lämnas enligt första stycket första eller andra meningen skall förvaltaren samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordran som avses med underrättelsen.

I förarbetena angavs att reglerna i dåvarande 101 § konkurslagen (1921:225) (som i stort motsvarade 9 kap. 4 § i nuvarande konkurslagen) delvis ersattes med en bestämmelse i lagen om statlig lönegaranti vid konkurs. Arbetstagarens bevakningsåligganden enligt dåvarande 101 § konkurslagen för övriga fordringar skulle kvarstå. Det angavs vidare att det åligger förvaltaren att göra anmärkningar mot en bevakad fordran, även mot sådan fordran som han själv bevakat för arbetstagarens räkning, även om detta sannolikt bara skulle förekomma i undantagsfall (se prop. 1975/76:19 s. 60 f.).

Bestämmelsen flyttades sedan till 7 § (SFS 1987:1134) och bevakningsskyldigheten i tredje stycket kom att få följande utformning.

Förvaltaren skall för arbetstagarens räkning bevaka fordran som enligt förvaltarens bedömning är klar. Om en underrättelse har skett enligt första stycket, får bevakningen ske genom att förvaltaren tillställer rätten två kopior av underrättelsen och anger att den avser bevakning. Förvaltaren skall i ett sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

I propositionsuttalandet till den ändringen angavs det att det åligger förvaltaren enligt 7 § tredje stycket att bevaka de lönefordringar som han anser vara klara för betalning enligt garantin (hovrättens kursivering). Någon ändring i sak avsågs inte (se [prop. 1987/88:2 s. 19](#)). När 7 § i lagen om statlig lönegaranti vid konkurs flyttades till 15 § i nuvarande lönegarantilag avsågs inte heller någon ändring i sak (se [prop. 1991/92:139 s. 48](#)).

Förvaltarens bevakningsskyldighet omfattade således från början endast samma fordringar som hen hade underrättat den utbetalande myndigheten om, dvs. fordringar som omfattas av lönegaranti. Eftersom någon ändring i sak inte har varit avsedd genom senare lagändringar anser hovrätten att förvaltarens bevakningsskyldighet enbart omfattar fordringar som omfattas av lönegarantin och således inte andra fordringar som arbetstagarna kan ha. Det förhållandet att en sådan bevakningsskyldighet i princip kan kringgåas genom att avvakta med ett bevakningsförfarande medför inte någon annan bedömning. Att lönegarantin var betydligt mer generös när bevakningsskyldigheten infördes och att lagstiftaren därmed inte kunde förutse fordringar som inte omfattades av lönegarantin förändrar inte heller bedömningen (jfr Danhard, Erik, "Konkursarbetsrätt", 6:e upplagan, s. 377).

Frågan är då om förvaltaren, trots avsaknaden av en sådan bevakningsskyldighet, kan vara berättigad till ersättning för arbete med bevakningar av fordringar utöver lönegarantin. Bestämmelsen i [14 kap. 4 §](#) andra stycket konkurslagen är tämligen allmänt hållen och det kan inte anses föreligga något absolut hinder mot att en förvaltare får ersättning även för arbete denne inte varit skyldig att utföra. Allmänt gäller dock att förvaltaren inte får agera så att hens opartiskhet kan ifrågasättas och har förvaltaren brustit i omsorg påverkar det arvodet i sänkande riktning.

Enligt hovrättens mening måste utgångspunkten vara att en förvaltare inte har rätt till ersättning för bevakning av lönefordringar som inte omfattas av lönegarantin. För att en sådan rätt ska anses föreligga måste krävas att förvaltaren lägger fram omständigheter som ger klart stöd för att åtgärden varit till gagn för borgenärskollektivet. De omständigheter som L.N. har lagt fram ger inte tillräckligt stöd för att så har varit fallet. Arvodet ska därför sättas ned med ytterligare 4 000 kr.

Beslut

1. Hovrätten bestämmer förvaltarens arvode till 1 464 375 kr, varav 292 875 kr avser mervärdesskatt.
2. Hovrätten upphäver tingsrättens beslut att fastställa det upprättade utdelningsförslaget och återförvisar utdelningsförslaget till L.N. för den ändring som föranleds av det ändrade arvodesbeslutet.

Målnummer: Ö 182-23

Avgörandedatum: 2023-03-21

Lagrum: [15 § lönegarantilagen \(1992:497\)](#); [7 kap. 8 §](#), [9 kap. 4 §](#) första stycket och [14 kap. 4 §](#) andra stycket konkurslagen (1987:672)

Sökord: Arvode till konkursförvaltare; Bevakning i konkurs; Lönegaranti

Litteratur: Savin, Peter, "För vems rätt ska förvaltaren bevaka", Juridisk tidsskrift 2013/14 nr 4, s. 982; Danhard, Erik, "Konkursarbetsrätt", 6:e upplagan, 2018

Avdelning: 1